

S

CAMINS DE PAU

PROPOSTA DIDÀCTICA PER TREBALLAR LA PAU A SECUNDÀRIA

Camins de Pau SC02/13

Redacció: Elisenda González Disseny i il·lustració: Eduard Altarriba

Intervida - Delegació Catalunya

C/Girona, 102 08009 Barcelona Tel.: 936 190 259 Fax: 934 588 325

Fitxa dels materials

Nivell: ESO

Durada: Diverses sessions (adaptable)

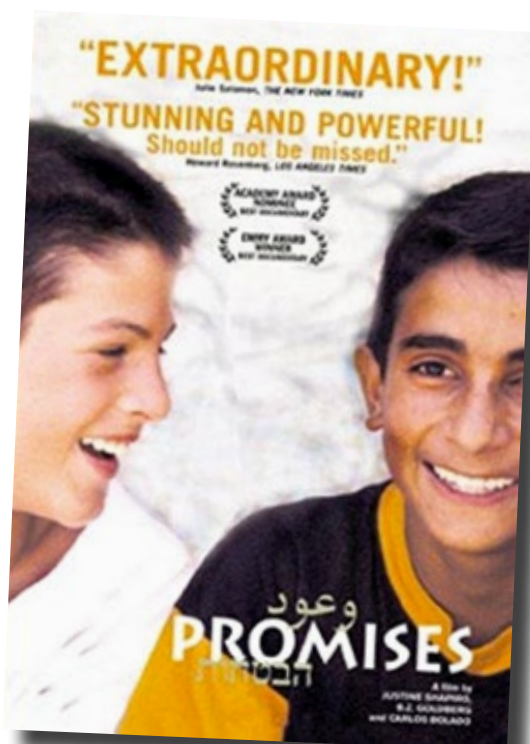
Objectius:

- Aprofundir en el conflicte Israel-Palestina
- Identificar estereotips sobre "l'altre"
- Conèixer una experiència d'apropament a "l'enemic"

Material: Pel·lícula *Promises*. Oferim enllaç a la pel·lícula completa i a una versió fragmentada d'aquesta.

Descripció: Aquesta unitat didàctica es presenta per poder treballar el Dia Escolar de la No-Violència i la Pau (DENIP) a les escoles de secundària a partir del visionat d'un vídeo que explica una experiència de pau que va tenir lloc amb infants de Palestina i Israel. En general, estem molt acostumats a veure experiències de violència en els mitjans de comunicació i en el nostre entorn i per això és molt important que en el dia de la pau puguem veure que hi ha moltes iniciatives que mostren un altre camí, una altra forma de resoldre els conflictes.

El treball té com a punt de partida el documental *Promises* però les activitats proposades poden desenvolupar-se en diferents moments del curs escolar, amb l'única excepció del debat, que s'ha de fer després del visionat. La resta d'activitats permeten flexibilitat per al professorat, que pot programar-les en altres moments del curs contribuint, així, a recordar la pau amb continuïtat perquè, com deia Gandhi, "No hi ha camí per a la pau, la pau és el camí". O sigui que, caminem!

FITXA TÈCNICA I SINOPSI

Sinopsi: Viuen a només vint minuts de distància però habiten mons radicalment diferents. Són set nens entre 9 i 13 anys que ens ofereixen un apassionant retrat del conflicte palestino-israelià. Brillant, creativa, autèntica i imprevisible, *Promises* és una increïble finestra a la complexitat de la situació al Pròxim Orient.

Fitxa de la pel·lícula

Títol *Promises*

Tràiler [Veure tràiler a YouTube](#)

Any 2001

Durada 110 minuts

País Coproducció Israel – Estats Units

Direcció Justine Shapiro, B.Z. Goldberg i Carlos Bolado

Guió Justine Shapiro i B.Z. Goldberg

Distribuidor De A planeta

Enllaços al documental

Recomanem el visionat del documental complet.

Documental complet: <http://vimeo.com/17230443>

Fragment del documental en línia: http://www.dailymotion.com/video/x16pha_documental-promises-fragments_school

ACTIVITAT PRÈVIA AL VISIONAT

Antecedents del conflicte:

Activitat 1: MAPA MENTAL DEL CONFLICTE

Objectius:

- Tenir una visió clara del conflicte
- Potenciar el treball en grup
- Aprendre a sintetitzar idees

Desenvolupament: Proponem buscar notícies sobre el conflicte d'Israel i Palestina i crear un mapa mental entre tots que ens permeti entendre millor el conflicte, els seus actors, etc.

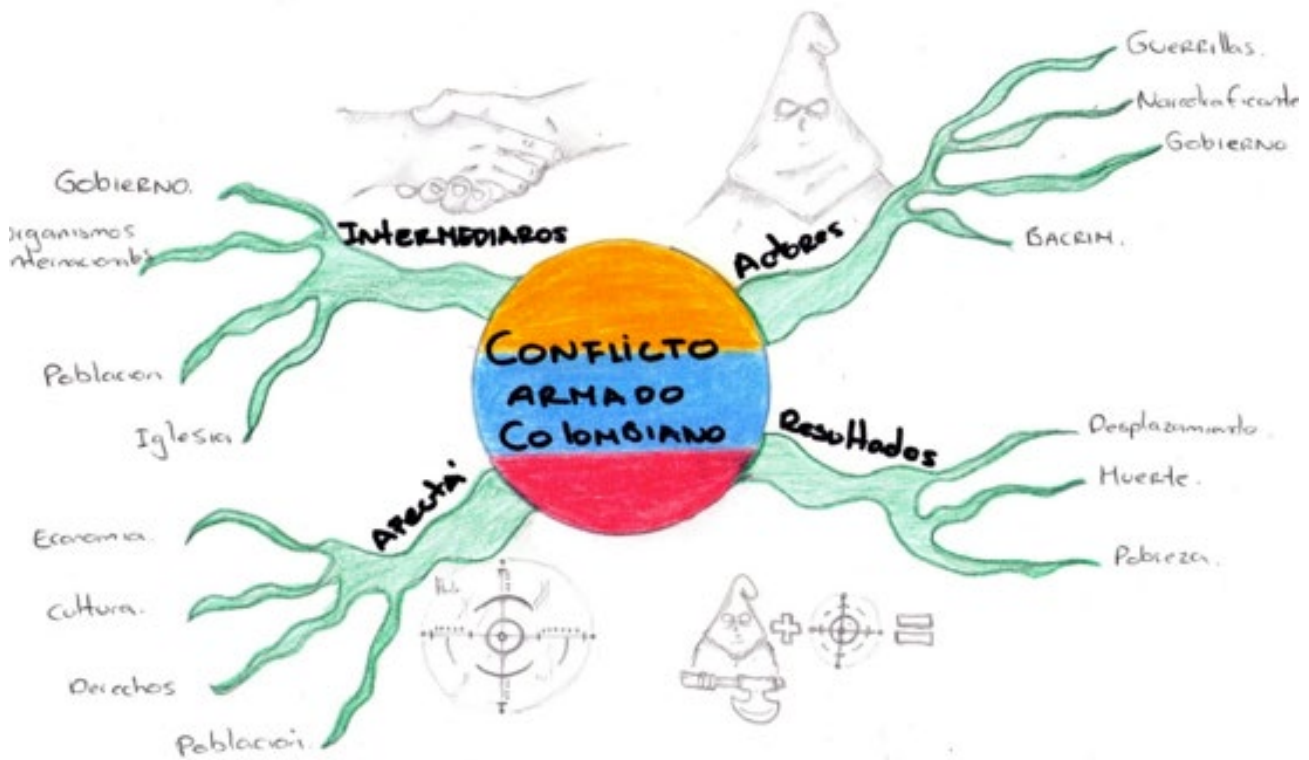
El mapa mental és una eina que permet la memorització, organització i representació de la informació amb el propòsit de facilitar els processos d'aprenentatge, administració i planificació organitzativa, així com la presa de decisions.

Com elaborar un mapa mental:

1. Utilitza un mínim de paraules, tria paraules clau o imatges.
2. Comença sempre pel centre del full amb el tema o la idea central (en aquest cas: conflicte Israel-Palestina).
3. Mitjançant una pluja d'idees, troba les idees bàsiques relacionades amb el tema.
4. Amb l'ajuda de ramificacions, enllaça el tema central amb les idees relacionades.
5. Segueix el sentit de les agulles del rellotge per jerarquitzar les idees o subtemes.
6. Subratlla les paraules clau o envolta-les en un cercle de color per reforçar l'estructura del mapa.
7. Utilitza diferents tipus de lletra o colors per diferenciar els temes i els graus d'importància dels seus continguts.
8. Utilitza fletxes, icones o qualsevol element visual que et permeti diferenciar i fer més clara la relació entre idees.
9. No pateixis. Si se t'acaben les idees en un subtema, passa a un altre tema.

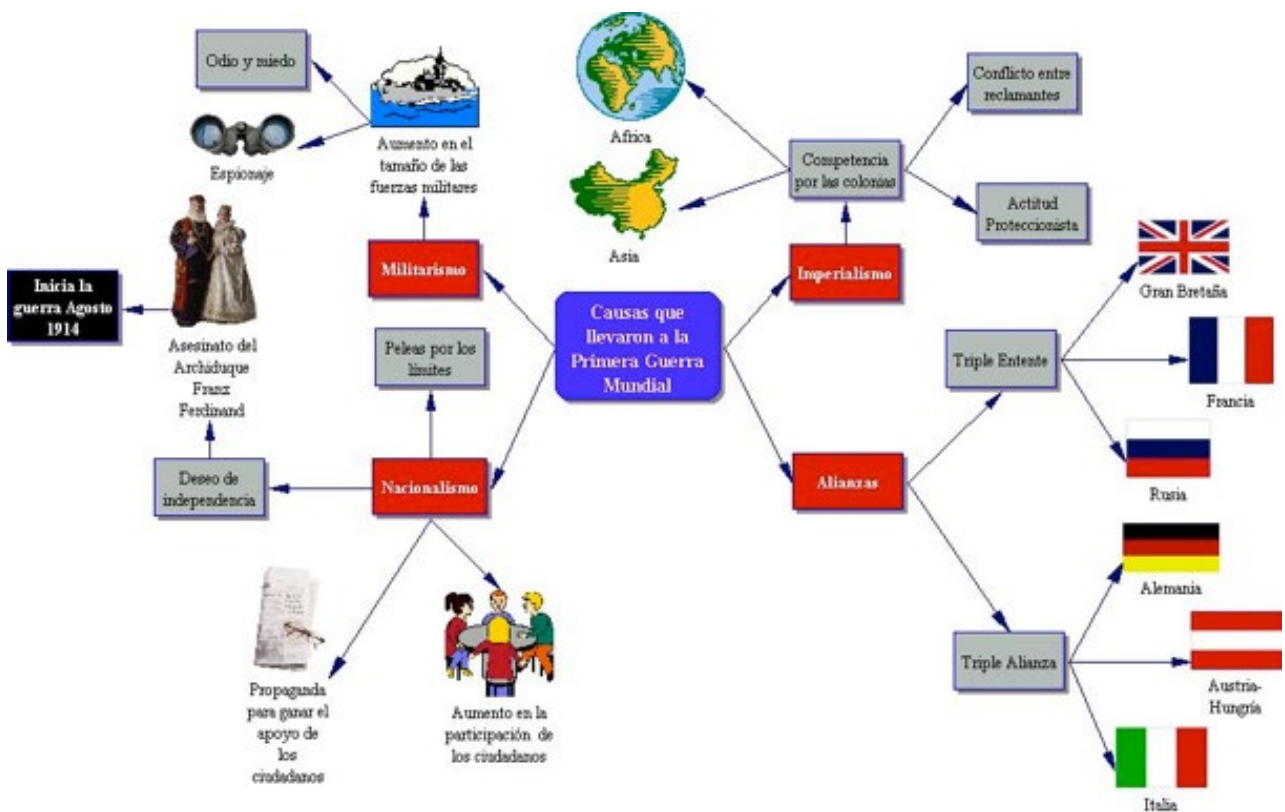
Exemples:

Exemple 1

Font: <http://sebastiancarmonaderecho.blogspot.com.es/2011/01/mapa-mental-conflicto-armado.html>

Exemple 2

Font: <http://explorandonuestropasado.blogspot.com.es/2011/04/primer-guerra-mundial.html>

ACTIVITAT POSTERIOR AL VISIONAT

Comprensió del documental:

És important que després del vídeo donem pas a un petit debat dins el grup. A continuació donem algunes pautes sobre com es podria fer.

Activitat 2: GUIA PER AL DEBAT POSTERIOR

Objectius:

- Veure el nivell de comprensió del documental en l'alumnat
- Compartir sentiments que el vídeo ha despertat
- Respectar els torns de paraula i desenvolupar l'escolta cap als/a les altres

Desenvolupament:

En el debat és molt important el paper del moderador. Aquest pot ser desenvolupat pel docent o per algun alumne o alumna. Igualment, és bo deixar espais perquè cadascú expliqui la seva visió o vivència, controlant el temps i els torns i tallant les aportacions quan aquestes es distanciïn molt d'allò que volem parlar.

Si volem, podem formular aquestes preguntes abans del documental perquè el debat sigui més ric.

Preguntes per al debat:

- Quins personatges distingeixes al documental?
- Podríeu diferenciar els tipus de postures davant del conflicte? (Radicals, mitges, flexibles).
- Com heu viscut la proximitat que aquests infants tenen amb la mort?
- Quan es pregunta a cada grup si vol conèixer nens israelians o palestins, com reaccionen?
- Hi ha un moment clau en el documental: tots s'asseuen i parlen de com se senten. Creus que israelians i palestins tenen un sentiment diferent sobre la guerra?

Deconstruir la imatge de l'enemic:

El documental ens enfronta al fet que quan coneixem "l'altre" moltes de les barreres que sentíem al principi desapareixen. La imatge de l'altre és una construcció subjectiva que en el cas de conflictes armats esdevé construcció social de "l'altre", que és l'enemic. En aquell moment, quan concebem l'altre com enemic, deshumanitzem les persones i som capaços de cometre atrocitats com les que veiem en diferents contextos del conflicte armat.

A més, la violència provoca més violència. Si no la tallem serà difícil aprendre a resoldre els nostres conflictes d'una altra manera. Per això és tan important adquirir habilitats per a la gestió dels conflictes de manera positiva i no violenta.

Hi ha diversos exemples d'això en la història però gairebé sempre som testimoni de les formes violentes de resoldre els problemes: les guerres, les manifestacions amb disturbis, els atemptats, etc. Creem una cultura de la violència.

Aquest documental és un exemple de com petites accions poden dur a un canvi en les percepcions de les persones, com a mínim d'aquelles que són capaces de mantenir cert criteri dins d'un marc de conflicte i obrir-se una mica. Per això aquí és tan important el paper de l'educació, que ens permet conrear aquest pensament crític, potenciar habilitats per resoldre conflictes i també per no perdre l'esperança i la visió que les coses es poden fer d'una altra manera.

Qui és "l'altre"?

"L'altre" és la persona (o el grup) de la qual ens sentim diferents

Totes les persones som diferents des de molts punts de vista: edat, sexe, característiques físiques, orientació sexual, personalitat, aficions, nivell de vida, creences... Però aquestes diferències no ens haurien de preocupar. Podem veure i viure la diferència existent entre les persones com una font d'enriquiment personal i social quan aquesta pluralitat s'articula en base a relacions cooperatives solidàries. En altres casos, en canvi, podem veure la diferència com amenaçadora.

L'altre, doncs, podrà ser un "amic", un "no-amic" o un "enemic" segons la meva acceptació o el meu rebuig de la diferència. Diferenciem el no amic de l'enemic, entenent que no podem ser amics de tothom, però que això no suposa veure aquestes persones com enemigues. El fet de veure l'altre com enemic és anar més enllà dels estereotipis i prejudicis i suposa, com acabem de dir, veure la diferència com una amenaça.

FONT: (Deconstruir) la imatge de l'enemic. Escola de Cultura de Pau.

Activitat 3: DINÀMICA DELS GOMETS

Material: Gometes (de formes i colors diferents)

Objectius:

- Treballar la discriminació i la creació de les imatges dels altres segons estereotips
- Viure en primera persona la necessitat de sentir-se part d'un grup
- Treballar la comunicació no verbal
- Potenciar l'empatia (posar-se en el lloc de l'altre)

Desenvolupament: Col·locar els participants en un cercle i que tanquin els ulls. Enganxar un gomet al front de cadascun dels participants, n'hi haurà alguns que seran exactament iguals, però una o dues persones tindran un adhesiu d'un color i forma diferent a tota la resta.

Per exemple, 8 persones amb cercles grocs, 4 persones amb quadrats grocs, 2 persones amb cercles vermells, una persona amb una estrelleta groga i una altra amb una estrelleta vermella. D'aquesta manera tenim un grup majoritari, un altre amb algunes persones, un altre molt poc nombrós, alguna parella i les persones que no tenen un gomet idèntic al de cap altra.

Després, l'animador els dirà que s'agrupin i formin grups com vulguin però amb un condicionant important: ho hauran de fer sense parlar. Podran fer gestos per comunicar-se però no poden fer servir la paraula.

Si sembla que les persones estan agrupades, l'animador preguntarà: heu acabat? I si diuen que sí, parà la dinàmica.

Analitzarà la situació i preguntarà als participants per la seva experiència:

- Amb quin criteri han fet els grups?
- Com s'han agrupat? (per les instruccions d'un company/a, per iniciativa pròpia sabent quin gomet tenien, etc.).
- Com s'han sentit? Els que no tenien grup, els del grup majoritari, la parella...

Evaluació: Aquesta dinàmica ens permet veure que tots tenim la necessitat de pertànyer a un grup, de ser acceptats. Durant el joc ens relaxem quan se'ns dirigeix a un grup i ens angoixem quan no se'ns admet en cap. El problema és que sovint no som capaços de trencar allò que se'ns imposa des de fora i agrupar-nos com ens plau. Per exemple, en el joc, si ens coneixem, el primer impuls serà agrupar-nos per amistat però el fet de tenir els gomets i la pressió d'altres persones poden fer-nos canviar. Això passa a la vida real. Els estereotips, el color de la pell, la roba, la llengua, ens fan agrupar amb certes persones i veure les altres separades de nosaltres.

Nota: És important triar bé les persones que romandran "soles". No poden ser persones que viuen experiències d'exclusió sovint perquè no és el nostre propòsit fer que revisquin aquestes experiències. Si coneixem el grup, triarem algú que estigui segur de si mateix, amb capacitat de lideratge.

Sovint identifiquem la diferència com enemiga. Si tenim l'hàbit de resoldre conflictes de forma destructiva, podem caure en conductes violentes amb la finalitat de marginar, excloure o eliminar l'element diferent.

D'altra banda, aquests factors fan que adoptem l'opinió predominant del nostre entorn en contra d'una persona o d'un sector de població diferents de nosaltres, i reforcem la influència de la majoria. Tot i que podem no estar totalment d'acord amb les opinions de la majoria, la inseguretats, la incapacitat d'expressar opinions, etc. ens poden dur a comportar-nos amb la persona o el sector de la població segons l'opinió predominant en el nostre entorn.

Activitat 4: FOTOS DE PAU

Objectius:

- Potenciar el treball cooperatiu
- Diferenciar entre pau positiva i pau negativa
- Utilitzar la plàstica i la creativitat com a eines de construcció de pau

Descripció: La pau no és l'absència de guerra, ni és només un pacte entre dos bàndols. La pau és un exercici diari per acostar-nos als altres amb respecte, és un exercici de solidaritat i cooperació entre les persones, de voluntat per resoldre les coses sense violència i de creació d'espais que promoguin aquest exercici, és el que anomenem **pau positiva**. Per això us convidem a crear un mural amb fotos del vostre institut que reflecteixin

aquest exercici de pau. Moments en què sentim que estem acompanyats, que ens relacionem i ens ajudem, que col·laborem junts per alguna causa, etc. Les fotos poden ser espontànies i també podeu fer algun muntatge que reflecteixi aquesta pau. Ànim i som-hi!

Webgrafia i bibliografia

- [Asociación Española de Investigación para la Paz](#)
- [Ceipaz: Centro de Educación e Investigación para la Paz](#)
- [Centro de Estudios por la Paz JM Delás de Justicia y Paz](#)
- [Coordinadora de ONGD para el Desenvolupament](#)
- [Edualter](#)
- [Escola de Cultura de Pau](#)
- [Fundación Seminario de Investigación para la Paz](#)
- [Instituto de Estudios sobre Conflictos y Acción Humanitaria](#)
- [Unesco Etxea](#)
- FISAS, Vicenç: Cultura de Paz y gestión de conflictos. Icaria, Barcelona, 2004.
- CASCÓN, Francisco; MARTÍN, Carlos: La alternativa del juego – II. Los Libros de la Catarata, Madrid, 1997.